OBSAH

Predhovor 17

Význam zdravotníckeho povolania 19
Úloha sestry v česko-slovenskom zdravotníctve 19
Osobnosť zdravotnej sestry 20
Životospráva zdravotníckeho pracovníka 23
Ochranný odev 24

Vývoj ošetrovateľstva 27
Začiatky liečenia a ošetrovania chorých 27
Založenie prvej ošetrovateľskej školy 28
Vývoj ošetrovateľstva u nás 30

Organizácia poskytovania liečebno-preventívnej starostlivosti . . . 35
Základné zásady nového systému zdravotnej starostlivosti 35
Základná organizačná štruktúra československého zdravotníctva . . 36
Kategórie zdravotníckych pracovníkov 39

Posteľová ošetrovacia jednotka 43
Časti ošetrovacej jednotky 43
Izby pre chorých 44
Komplementy 45
Vybavenie ošetrovacej jednotky 47
Hospodárenie s inventárom 49
Spotrebný materiál 51
Starostlivosť o bielizeň 52
Miestnosť na znečistenú bielizeň 53
Výmena bielizne v ústavnej práčovni 53
Zásady zaobchádzania s bielizňou 55
Udržiavanie čistoty a poriadku na ošetrovacej jednotke 55
Najčastejšie pomôcky na upratovanie 56
Upratovacie prostriedky 58
Hlavné zásady upratovania 58

Rozvrh upratovacích prác 59

Organizácia práce sestier 61
Organizácia práce ošetrovateľského tímu 61
Centralizácia pomocných služieb 62
Pomôcky na jedno použitie 63
Pracovné náplne 65
Časový rozpis služieb 65
Predpoludňajšia služba 66
Popoludňajšia služba 67
Nočná služba 67
Odovzdávanie služby 68
Harmonogram práce 68
Organizačné formy ošetrovateľskej starostlivosti 69
Funkčný systém 69
Systém skupinovej starostlivosti 69
Systém diferencovanej starostlivosti 72
Riadenie a kontrola ošetrovateľskej starostlivosti 74
Liečebný poriadok 75

Liečebný režim 76
Ochranno-liečebný režim 76
Starostlivosť o osobnú hygienu chorých 78
Denná hygienická starostlivosť 80
Kúpanie a sprchovanie chorých 81
Starostlivosť o vlasy 81
Osobná bielizeň chorého 83
Polohy chorých 83
Liečebné polohy 84
Poloha v sede, polosede (Fowlerova) 84
Ortopnoická poloha 85
Poloha na boku 86
Trendelenburgova poloha 86
Obrátená Trendelenburgova poloha 88
Polohovanie chorých 88
Vyšetrovacie polohy 88
Poloha na chrbte 88
Poloha na boku 88
Gynekologická poloha 88
Kolenovo-prsná poloha 89
Stravovanie chorých 89
Jednotný diétny systém 90
Objednávanie stravy pre chorých 92
Preprava stravy z ústavnej kuchyne 92
Podávanie jedla 94
Všeobecné pokyny na stravovanie chorých 97
Starostlivosť o spánok chorých 98
Nespavosť 98

Prejavy nespavosti 98
Príčiny nespavosti 99
Zabezpečenie odpočinku a spánku 100
Popoludňajší odpočinok 100
Príprava na nočný spánok 100
Nočný pokoj 101
Ranné budenie 101
Podávanie liekov podporujúcich spánok 101
Starostlivosť o spánok detí 102
Starecká nespavosť 103
Zásady šetrného ošetrovania 103
Význam bolesti 104
Vnímanie bolesti 105
Intenzita bolesti 106
Charakteristika bolesti 106
Ošetrovanie chorého s bolesťami 107
Podávanie analgetík 107
Odstraňovanie bolesti ošetrovateľskou starostlivosťou 108

Prijatie, preloženie a prepustenie chorého 110
Prijatie chorého do nemocnice 110
Prijatie chorého do ambulancie 110
Prijatie chorého na oddelenie 114
Reakcia chorého na hospitalizáciu 116
Preloženie chorého 116
Prepúšťanie chorého 117
Starostlivosť o posteľ a nočný stolík 118

Adaptácia a aktivizácia chorých 120
Adaptácia chorého na chorobu 121
Adaptácia chorého na hospitalizáciu 122
Hospitalizmus 124
Úloha sestry v adaptácii chorého 125
Prevencia hospitalizmu 126
Starostlivosť o aktivitu chorých 127
Formy zamestnávania chorých 127
Čítanie 127
Počúvanie rozhlasu a sledovanie televízie 129
Pracovná činnosť 131
Kondičné cvičenie 132
Pobyt na čerstvom vzduchu 133
Zásady voľby vhodnej činnosti pre chorých 134

Dezinfekcia a sterilizácia 135
Chemická dezinfekcia 136
Spôsoby chemickej dezinfekcie 137
Dezinfekčné prostriedky 137
Príprava dezinfekčných prostriedkov 140

Všeobecné pokyny na vykonávanie chemickej dezinfekcie 140
Fyzikálna dezinfekcia 141
Fyzikálna sterilizácia 142
Sterilizácia varom vo vode pod tlakom 143
Sterilizácia parou pod tlakom 144
Sterilizácia horúcim vzduchom 146
Sterilizácia žiarením 148
Chemická sterilizácia 148
Centrálna sterilizácia 151

Práca sestry v územnom a závodnom zdravotníckom zariadení . . . 153
Práca sestry v ordinácii 154
Základná zdravotnícka dokumentácia v obvode 155
Návštevná služba v rodinách 155
Zdravotnovýchovná činnosť 156
Spolupráca obvodu s rôznymi zložkami 157
Závodný zdravotnícky obvod 158

Práca sestry na internom oddelení 160
Interná ambulancia 160
Nemocničné interné oddelenie 161
Vybavenie posteľového interného oddelenia 161
Charakteristika práce sestry na internom oddelení 164
Liečebný a ošetrovateľský režim 164
Diferencovaná starostlivosť na internom oddelení 165
Jednotka intenzívnej starostlivosti (JIS) 165
Jednotka predĺženej starostlivosti 167

Práca sestry na chirurgickom oddelení 168
Ambulantná starostlivosť 168
Nemocničné chirurgické oddelenie 170
Vybavenie chirurgického oddelenia 171
Charakteristika práce sestry na chirurgickom oddelení 171
Príprava chorého na operáciu 172
Pooperačná starostlivosť 173
Operačný úsek 173
Organizácia práce v operačnej sále 175

Práca sestry na detskom oddelení 178
Územný zdravotnícky obvod 178
Školská zdravotnícka služba 180
Osobitné detské zariadenia 180
Organizácia a systém práce v jasliach 181
Výchovná starostlivosť 182
Zdravotná starostlivosť 183
Nemocničné detské oddelenie 184
Charakteristika práce sestry na detskom oddelení 184

Sledovanie fyziologických funkcií organizmu 188
Meranie telesnej teploty 188
Hodnoty telesnej teploty 189
Druhy teplomerov 190
Spôsoby merania telesnej teploty 191
Teplotná tabuľka 191
Meranie pulzu 193
Rýchlosť pulzu 193
Kvalita pulzu 194
Pravidelnosť pulzu 194
Postup pri meraní pulzu a záznam 194
Meranie dychu 194
Rýchlosť dychu 195
Kvalita dychu 195
Pravidelnosť dychu 195
Postup pri meraní dychu a záznam 196
Meranie krvného tlaku 196
Hodnoty krvného tlaku 196
Meranie krvného tlaku a záznam 197
Monitorovanie fyziologických funkcií 198
Sledovanie močenia 199
Zastavenie močenia 199
Inkontinencia moču 200
Pozorovanie moču 200
Sledovanie funkcie hrubého čreva 202
Zápcha 202
Hnačka 203
Inkontinencia stolice 203
Sledovanie odchodu plynov 204
Sledovanie stolice 204

Informácie o chorých 206
Zdroje informácií 207
Informácie od chorého 207
Pozorovanie chorého 208
Rozhovor s chorým 209
Zdravotnícka dokumentácia 211
Informácie od rodiny chorého 212
Informácie od spolupracovníkov 212
Zhodnotenie, triedenie a využitie informácií 212
Zhodnotenie informácií 212
Triedenie a využitie informácií 213
Odovzdávanie informácií 213
Hlásenie o odovzdávaní služby 214
Porada ošetrovateľského tímu 214
Návštevy chorých ošetrovateľským tímom 215

Lekárska vizita 216

Formy vizity 216
Príprava vizity 217
Priebeh vizity 219
Úlohy sestry pri vizite 219
Lekárske vyšetrenie pri vizite 220
Vyšetrenie ústnej dutiny a hrdla 220
Vyšetrenie hrudníka 220
Vyšetrenie brucha 220
Vyšetrenie obličiek 222
Vyšetrenie dolných končatín 222
Vyšetrenie konečníka (per rectum) 222
Zápis ordinácií 222
Organizácia práce po vizite 222

Podávanie liekov 224
Formy liekov 224
Tuhé formy liekov 224
Tekuté lieky 225
Polotuhé lieky 226
Označenie liekov 227
Objednávanie liekov 229
Hospodárenie s liekmi 229
Príručná lekáreň 231
Základné zásady uskladnenia liekov 232
Zaobchádzanie s opiátmi 233
Pozorovanie účinkov liekov 235
Pokyny na podávanie liekov 236
Spôsoby aplikácie liekov 239

Odber biologického materiálu na laboratórne vyšetrenie 241
Všeobecné zásady odberu materiálu 241
Zásady pre odber biologického materiálu 241
Pokyny na odber materiálu na mikrobiologické vyšetrenie 242
Sprievodky k materiálu 243
Odber moču 244
Odber moču na biochemické vyšetrenie 244
Vzorka na kvalitatívne vyšetrenie 244
Vzorka na kvantitatívne vyšetrenie 244
Odber moču na mikrobiologické vyšetrenie 245
Odber stolice 245
Odber stolice na biochemické vyšetrenie 245
Odber stolice na mikrobiologické vyšetrenie 246
Odber stolice na parazitologické vyšetrenie 247
Odber spúta 247
Odber obsahu žalúdka a dvanástnika 248
Výtery 249
Výtery z horných dýchacích ciest 249
Výtery z chorobných ložísk 250

Odber krvi 250
Odber krvi bez protizrážavých prostriedkov 252
Odber krvi s prímesou protizrážavých prostriedkov 252
Odber krvi na sedimentáciu erytrocytov 253
Odber krvi na vyšetrenie krvného obrazu 253
Odber krvi na Quickov test (protrombínový čas) 253
Odber krvi na mikrobiologické vyšetrenie 253
Odber krvi na hemokultiváciu 253
Odber krvi na sérologické vyšetrenie 254

Ošetrovanie chorých s preležaninami 257
Mechanizmus vzniku preležanín 257
Miestne prejavy 257
Miesta výskytu preležanín 258
Príčiny vzniku preležanín 258
Prevencia preležanín 259
Zmiernenie mechanického tlaku 260
Úprava postele 260
Masáž 260
Zmeny polohy chorého 260
Preventívne pomôcky 261
Starostlivosť o čistotu kože 264
Ošetrovanie preležanín 264

Ošetrovanie inkontinentných chorých 266
Fyziologické vyprázdňovanie 266
Všeobecná problematika inkontinentných chorých 267
Ošetrovanie inkontinentných chorých 268
Starostlivosť o hygienu kože 268
Prevencia preležanín 268
Pomôcky pre inkontinentných chorých 268
Pomôcky pre chorých s inkontinenciou moču 269
Pomôcky pre chorých s inkontinenciou stolice i moču 272
Ošetrovanie chorého s kolostómiou 273
Ošetrovanie čerstvej kolostómie 273
Dlhodobá starostlivosť o kolostómiu 274

Ošetrovanie starých a dlhodobo chorých ľudí 276
Zmeny v starobe 276
Zmeny telesných funkcií 277
Psychické zmeny 277
Zmeny v sociálnom postavení 278
Vplyv obmedzenia pohybu na organizmus chorého 279
Ošetrovanie starých a dlhodobo chorých 280
Základná ošetrovateľská starostlivosť 280
Posteľ chorého 281
Poloha chorého 281
Hygienická starostlivosť 281

Výživa 281
Vyprázdňovanie 282
Prevencia komplikácií z obmedzeného pohybu 282
Prevencia preležanín 283
Prevencia obehových komplikácií 283
Prevencia pľúcnych komplikácií 284
Udržanie sebestačnosti 284
Aktivizácia chorých 285
Organizácia starostlivosti o starých a dlhodobo chorých 286

Ošetrovanie chorých s poruchami vedomia 289
Kontrola vedomia 290
Ošetrovanie nepokojného chorého 290
Ošetrovanie chorého v bezvedomí 291
Starostlivosť o dýchacie cesty 291
Zabezpečenie priechodnosti dýchacích ciest 291
Rehabilitácia dýchacích ciest 292
Sledovanie fyziologických funkcií 293
Starostlivosť o kožu a sliznice 293
Starostlivosť o kožu 294
Starostlivosť o ústnu a nosovú dutinu 294
Starostlivosť o oči 294
Vyprázdňovanie chorého 295
Výživa 295
Parenterálna výživa 295
Výživa sondou 296
Rektálna výživa 297
Podávanie liekov 297
Ochrana chorého pred infekciou 298

Ošetrovanie umierajúcich a starostlivosť o mŕtveho 300
Náhla smrť 300
Prejavy umierania 301
Vzhľad umierajúceho 301
Ošetrovanie umierajúcich 302
Úmrtie 303
Starostlivosť o zomretého 303
Označenie mŕtveho tela 304
Pozostalosť 304
Upratanie postele a pomôcok 305

Asistencia sestry pri endoskopiách 306
Druhy endoskopických vyšetrení 306
Endoskopické prístroje 307
Údržba prístrojov a príprava na vyšetrenie 308
Histologické vyšetrenie 308
Príprava chorého na endoskopiu 308
Gastroskopia 309

Príprava chorého 309
Prístroje a pomôcky 309
Poloha chorého 310
Ošetrenie po výkone 310
Rektoskopia 311
Príprava chorého 311
Prístroje a pomôcky 312
Poloha chorého 312
Priebeh vyšetrenia 312
Ošetrenie po výkone 312
Cystoskopia 313
Príprava chorého 313
Prístroje a pomôcky 313
Poloha chorého 313
Priebeh vyšetrenia 314
Ošetrenie po výkone 314
Bronchoskopia 314
Príprava chorého 314
Prístroje a pomôcky 314
Poloha chorého 315
Ošetrenie po výkone 315
Laparoskopia 315
Príprava chorého 315
Prístroje a pomôcky 315
Poloha chorého 317
Priebeh vyšetrenia 317
Ošetrenie po výkone 317

Základy moderného ošetrovateľstva 319
Pojem ošetrovateľstvo 319
Vzťah ošetrovateľstva k iným vedným odborom 320
Úloha sestry v modernom ošetrovateľstve 321
Aktivita ako profesionálna vlastnosť sestry 321
Aktívna ošetrovateľská starostlivosť 323
Zložky aktívnej ošetrovateľskej starostlivosti 324
Aktívna starostlivosť o telesné pohodlie 324
Aktívna starostlivosť o duševnú pohodu 325
Plánovanie ošetrovateľskej starostlivosti 325
Technika v ošetrovateľstve 327
Viacstupňový spôsob ošetrovateľskej starostlivosti 328
Úlohy sestier 329
Úlohy ošetrovateľky a sanitárky 329
Centralizácia pomocných služieb 330
Centrálna sterilizácia 331
Centralizácia dopravy 331
Centralizácia upratovacích prác 331
Centrálna prípravovňa postelí 332
Centralizácia dokumentácie 333

Úloha sestry vo výskume 334
Výskum v zdravotníctve 334
Účasť sestry vo výskume 335
Výskum v ošetrovateľstve 336

Práca sestry na očnom oddelení 339
Vybavenie očného oddelenia 339
Charakteristika práce na očnom oddelení 341
Odborné vedomosti sestry 341
Psychologický prístup k chorým 341
Zásady liečby 342
Poloha chorého pri aplikácii liekov 343
Starostlivosť o bezpečnosť chorých 345
Príprava na operáciu a pooperačná starostlivosť 345
Predoperačná príprava 345
Pooperačná starostlivosť 346
Prvá pomoc pri poranení oka 346
Prvá pomoc pri vniknutí cudzieho telesa 347
Prvá pomoc pri poranení chemickými látkami 347
Prvá pomoc pri poranení predmetmi 347
Očné konziliárne vyšetrenie na posteli 347

Práca sestry na ušnom-nosovom-krčnom oddelení 350
Vybavenie otorinolaryngologického oddelenia 350
Charakteristika práce sestry 351
Účasť sestry pri vyšetrení 353
Základné vyšetrenie ucha, nosa a krku 353
Príprava na vyšetrenie 354
Držanie dieťaťa pri vyšetrovaní 354
Asistencia sestry pri vyšetrení sluchu 354
Prvá pomoc pri vniknutí cudzieho telesa 355
Asistencia sestry pri punkcii prinosových dutín 357
Príprava pomôcok a chorého 357
Asistencia pri punkcii 357
Príprava chorého na operáciu a pooperačná starostlivosť 358
Tonzilektómia 358
Adenotómia 359
Laryngektómia 359
Predoperačná príprava 359
Pooperačná starostlivosť 359

Práca sestry na kožnom oddelení 362
Charakteristika práce sestry 362
Účasť sestry na liečení 363
Vonkajšia farmakoterapia 363
Kúpele 364
Obklady 364
Liečivé roztoky 365

Zásypy 365
Tekuté púdre 366
Masti 366
Pasty 366
Iné formy liekov 367
Fyzikálna liečba 367
Liečba chladom 367
Liečba teplom 367
Liečba žiarením 368
Mechanoterapia 368
Celková liečba 368
Dietoterapia 368
Psychologický prístup k pacientom s chronickými kožnými chorobami . 369
Osobitosti ošetrovania pacientov s pohlavnými chorobami 370

Práca sestry na infekčnom oddelení 372
Vybavenie infekčného oddelenia 372
Osobitosti prevádzky infekčného oddelenia 373
Ochrana sestry pred infekciou 374
Príjem a prepúšťanie chorého 375

Práca sestry na psychiatrii 377
Osobitosti prevádzky psychiatrického oddelenia 377
Vybavenie ošetrovacej jednotky 377
Izby pre chorých 378
Denná miestnosť 378
Pracovňa 378
Jedáleň 378
Šatňa 378
Liečebný režim 379
Bezpečnostné opatrenia 380
Technické bezpečnostné opatrenia 380
Kontrola používaných predmetov 382
Nočný pokoj 382
Postup pri agresivite chorého 382
Správanie sestry k chorému 383
Pozorovanie chorých 384
Podávanie liekov 384
Liečba šokmi 385
Inzulínové šoky 385
Elektrické šoky 386

Ošetrovanie chorého v domácnosti 388
Úprava domáceho prostredia 388
Liečebný režim v domácom ošetrovaní 391
Podávanie liekov 392
Ošetrovateľské výkony 392

Register 395